

~~ELS SERMONS DE QUARESMA~~ ~~DEL BISBE TORRAS I BAGES~~

~~P~~arlàvem l'altre dia dels sermons de Quaresma a Notre-Dame, de París, i de la impossibilitat de trobar a Barcelona una menja com aquesta. Permeti-se'ns que, aprofitant, ara que no hi ha temes, una oportunitat relativa, recordem un fet del qual la majoria dels lectors no tenen notícia: els sermons quaresmals que el bisbe Torras i Bages feia cada diumenge de Quaresma a la catedral de Vic. Podem assegurar que els vigatans varen poder gaudir durant una sèrie d'anys d'un espectacle de tan bon gust com el de Notre-Dame de París, però tot ell d'un altre estil, més patriarcal, diríem més medieval.

Imagineu el quadro i penseu que per a un home que tingui una educació religiosa, l'espectacle era d'una gran bellesa. Tot era impecable: la litúrgia i la música. En aquell temps, mossèn Lluís Romeu, que és un home refinadíssim, dirigia l'«Schola Cantorum», i mossèn Carbonell, un organista excel·lent, servia una bona música, de vegades uns corals de Bach, de vegades una improvisació amb

una retòrica musical molt bona. El conjunt d'un ofici dominical la Seu, era tan perfecte, que recordem encara que un dia un bon burgès, vólem dir un ciutadà, un senyor de carrera i renda, ens deia en sortir de la catedral: «Això, estiguen-ne cert, ni al Liceu de Barcelona ho fan tan bé: la música és magnífica, la litúrgia, impressionant, i el Bisbe... el Bisbe, amic Brunet, és de debò».

Realment, el Bisbe era monumental, i vist amb una perspectiva de poc més de dos lustres, sembla que el monument creixi i faci sobre el mapa religiós de Catalunya una ombra cada dia més extensa, amb la seva capa, amb la seva mitra, amb la seva crossa.

Valdrà més, però, que sense desfocar el tema continuem la composició de lloc i diguem en honor de la veritat, que el concurs de vigatans que anaven a escoltar el seu Bisbe no era gaire nombrós, malgrat de tenir a la ciutat un prestigi d'home extraordinari, probablement més considerable que el que havien tingut Balmes i Verdaguer. Potser això pot explicar-se tenint en compte que, als voltants de les deu, els devots ja han anat a missa, i els de missa de dotze encara s'han de llevar. Durant els primers anys, els sermons del bisbe foren una novetat, però darrerament el concurs era poc notable. I això té, potser, l'explicació que els sermons del Bisbe feien un contrast massa violent amb l'escola de predicació de l'època que representaven, segurament, els missionistes.

En aquell temps ja no hi havia missionistes que haguessin sentit els sermons del Pare Claret, i creien interpretar-lo oscil·lant entre el patètic i un poètic d'oleografia religiosa, i d'això forçosament n'ha de tenir la culpa el pla d'estudis de la casa, perquè tots predicaven igual i àdhuc amb el mateix accent.

Amb el bon intent de reforçar el concurs de fidels, era abocat a la Seu el personal d'un asil i un col·legi. Als bancs del davant prenien seient les noies de la Misericòrdia. Entre les trones i el cor, el públic omplia els bancs, i a les naus laterals, en el tram que va entre les trones i el cor, es collocaven a peu dret els seminaristes del Col·legi de Sant Josep, coneguts amb els noms de «panissaires» o de «panissots», que aleshores eren un núvol considerable. Darrera els panissaires, uns quants homes feien una orla molt estreta. Cal fer constar que sovint hi vèiem alguns barcelonins que havien vingut expressament, i entre ells recordem — com diríem si féssim un reportatge — En Maragall, En Prat de la Riba, En Gaudí, En Joan Llimona i el P. Casanoves, i ens sembla també haver-hi vist En Josep Carner i En Ramon Rucabado.

Una mica abans de començar el sermó, els escolans tiraven les cortines perquè la llum no fos tan violenta. El Bisbe sortia del cor amb un seguici de canonges. Sortia beneïnt i vestit amb hàbits corals, i el seu majordom, mossèn Jeroni, que aleshores — tothom ho deia — era

vermellet i fresc com una rosa, li sostenia la cua, i no recordem bé si en aquesta ocasió anava, com altres vegades, amb la cua de la capa del Bisbe entortolligada a la cintura i fent un tomb per l'espatlla.

Algú dirà, potser: tots els bisbes porten uns hàbits de cor iguals. Però assegurem que el continent, la manera de portar-los i de beneir, eren d'una gran noblesa.

A la trona, el doctor Torras predicava assegut, innovació que produí un cert estupor. El Bisbe seia decantat cap a la banda del públic, i com que, bo i assegut, sortia suficientment, cal suposar que posaven un entarimat a la trona. Sobre l'ampit de la trona, a mà dreta de l'ocupant, sota el rombe del Sant Crist tapat amb un drap morat galonat d'or, hauríeu vist la mà del Bisbe posada sobre un missal obert i el tall daurat del missal sobre un coixí vermell. El missal era obert al punt de l'Evangeli de la dominica. Sobre el missal veïeu l'anell del Bisbe moure's lentament, com si anés dibuixant en l'espai una ornamentació alfabètica. I trona avall anava saltant la cua dels hàbits corals del Bisbe, i a mitja trona mossèn Jeroni, com una figureta, immòbil. Algú havia insinuat que el doctor Torras tenia uns apunts sobre el missal, però d'això no en podem respondre.

Una altra novetat que fou també molt comentada: el Bisbe feia els sermons sense «Ave Maria». Certs clergues, àdhuc els mateixos que li criticaven que pronunciés el

llatí fent la g catalana, es permetien de dir amb un to mofeta i tot sillabejant el mot: «El Bisbe fa ho-mí-lies». Per entendre això cal tenir en compte que el doctor Torras va arribar a Vic precedit de la fama d'intellectual, fama perillosa de Balmes cap aquí, passant per Verdaguer: havia publicat llibres polítics i articles, i havia donat conferències d'art a Barcelona. Eren suficients, però, aquestes altres proves: predicava assegut i davant d'un missal obert, pronunciava la g i feia homílies. Cal dir, però, que els crítics varen callar aviat: no s'oblidi que el Bisbe té un poder executiu.

Els sermons del doctor Torras obeïen generalment a un pla que anava descabdellant cada diumenge, durant tota la Quaresma. L'Evangelí del dia feia de pròleg i lligava molt bé amb la tesi general i amb el tema del dia. El to era realment admirable: les noies de la Misericòrdia els devien entendre i els panissaires que estudiaven Filosofia i Teologia, també. La claredat d'exposició i la profunditat del pensament i la força de persuasió i de lògica feien en certs moments una impressió extraordinària. Entre un públic cultivat, aquests sermons haurien fet cèlebre el bisbe Torras. Aquella duresa que tenen sovint els seus escrits, desapareixia; el discurs seguia com una seda per una trama gairebé invisible, i era un prodigi de composició.

La seva apologètica era un model que ara és impossible de trobar. No era com aquella apologètica, fracassada des

del segle II, que preté convèncer presentant el cristianisme com una filosofia i una moral; i declarant vergonyosament, a darrera hora, el nom del fundador de la religió. Modernament, aquesta apologetica fa anys que gasta saliva i tinta volent demostrar «l'harmonia entre la ciència i la fe», procediment que pot deixar escèptic un home de ciència. L'apologetica del doctor Torras era directa, pressuposava la fe i començava posant el model de Crist, procediment més persuassiu, àdhuc en el cas de dirigir-se a un home de ciència, perquè és de suposar que darrera la ciència, encara hi ha home.

Sense cridar, el bisbe feia sentir-se. Li esqueia el palpisot, les envestides un xic desentonades amb què començava els paràgrafs i la imprescindible espiral amb què els acabava.

Tots els que han sentit aquests sermons, creuen que constituïen l'aspecte més important del seu autor. Malauradament, els vigatans varen pecar per manca d'imaginació, i no se'ns va acudir de fer-los pendre taquigràficament. La nostra literatura religiosa tindria ara un model de bon gust, molt adaptable, fet pel mateix autor d'aquella incomparable «Visita espiritual a la Mare de Déu de Montserrat». Volem, però, recordar que el doctor Serra i Esturí en publicava a la «Gasetta» un resum molt ben fet, i que en donava una idea exacta. El doctor Serra ocupava invariablement un banc de l'altar de Montserrat,

el lloc on ara hi ha la tomba del bisbe Torras i Bages, aquella tomba que va cloure plorant l'arquebisbe de Tarragona, Lòpez Pelàez.

Ens hem estès, pòtser un xic massa; però voliem precisar un record.